

การประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทย โรงเรียนวัดนินสุขาราม

AN EVALUATION ON PROMOTION OF LEARNING ORGANIC AGRICULTURE PROGRAM ACCORDING TO THAI WISDOM AT WAT NISUKHARAM SCHOOL

นุชา สระสม¹

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทย โรงเรียนวัดนินสุขาราม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ของโครงการ เกี่ยวกับความเหมาะสม ความสอดคล้องของหลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ กับนโยบายของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และความต้องการของชุมชน 2) เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของโครงการ เกี่ยวกับความเหมาะสม ความเพียงพอของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์/สถานที่ และงบประมาณที่ใช้ในโครงการ 3) เพื่อประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกระบวนการดำเนินงานโครงการ และ 4) เพื่อประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการ เกี่ยวกับผลสำเร็จของโครงการจากกิจกรรมที่จัดให้นักเรียน 4 กิจกรรม และความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมของโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบซีบีพี (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ประชากรได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 19 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 167 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 167 คน รวม 366 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ใช้เก็บข้อมูลหลังสิ้นสุดการดำเนินโครงการ จำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามใช้สอบถามครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านสภาวะแวดล้อม (C) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (I) ด้านกระบวนการ (P) และด้านผลผลิต (P) ของโครงการ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.911 ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามใช้สอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ในด้านผลผลิต (P) ของโครงการ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับที่ 2 เท่ากับ 0.813 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทย โรงเรียนวัดนินสุขาราม สรุปได้ ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ (Context) เกี่ยวกับความเหมาะสม ความสอดคล้องของหลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ กับนโยบายของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และความต้องการของชุมชน ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด
2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ (Input) เกี่ยวกับ ความเหมาะสม ความเพียงพอ ของบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์/สถานที่ และงบประมาณที่ใช้ในโครงการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก
3. ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ (Process) เกี่ยวกับ การปฏิบัติตามกระบวนการดำเนินงานโครงการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก
4. ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ (Product) เกี่ยวกับผลสำเร็จจากกิจกรรมที่จัดให้นักเรียน 4 กิจกรรม และความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมของโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

¹ รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบูรณาวาส สำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

ABSTRACT

An evaluation on promotion of learning organic agriculture program according to Thai wisdom at Wat Nisukharam school aimed to 1) evaluate the characteristics of the environment, objectives, goals in accordance with the policy of Department of education Bangkok Metropolitan Administration and community's needs (context evaluation). 2) evaluate first data bases of the project whether staff and available resources such as equipments, places, and budgets are adequate and suitable (Input Evaluation). 3) evaluate the project's process (Process Evaluation). 4) evaluate the outcome of the program about project's success which it provided four activities for students and project's satisfaction. This program used CIPP Model of Daniel Stufflebeam. Population in this program consisted of 19 teachers, 13 members of the basic education commission, 167 students from Prathom 4-6, 167 parents of students from Prathom 4-6, totally 366 people. Questionnaires were used for collecting data. In addition, 5-point Rating Scale, frequency, percentage, mean, and standard deviation were used for analyzing data. The questionnaires were divided into 2 papers. First was used for teachers and members of the basic education commission on the evaluation of characteristics of environments (C), input (I), process (P), and product (P). The result of this evaluation showed the reliability of 0.911. Second was used for students from Prathom 4-6 and parents on evaluation of product (P). The result showed the reliability of 0.813.

Findings of the evaluation on promotion of learning organic agriculture according to Thai wisdom at Wat Ninsukharam school were as follow:

1. Overall of context evaluation about characteristics of environment, principles, objectives, and goals in accordance with the policy of Department of education Bangkok Metropolitan Administration and community's needs was at the highest level.
2. Overall of Input evaluation about staff and available resources such as equipments, places, and budgets was at the high level.
3. Overall of Process evaluation about project's process at the high level.
4. Overall of Product evaluation about the outcome of the program involving project's success which it provided four activities for students and project's satisfaction was at the high level.

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ในยุคปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้า ของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครอง ก่อให้เกิดปัญหาหลายด้านตามมา เช่น การกระจายรายได้ ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้น ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้มีความสมดุลต่อเนื่อง และมีความมั่นคงตามศักยภาพของแต่ละคนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

กรุงเทพมหานครมีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการศึกษาและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ ให้กับนักเรียน ในทุกระดับการศึกษาได้เรียนรู้และเกิดเป็นองค์ความรู้ทั้งทาง ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา และภูมิปัญญาไทย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเน้นการจัด การเรียนการสอนที่

เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันสอดคล้องกับอุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ความเป็นมาและความสำคัญของการประเมินโครงการ

โรงเรียนวัดนินสุขารามเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดนินสุขาราม สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนผสมผสานระหว่าง อุตสาหกรรม กับเกษตรกรรม มีบริเวณใกล้เคียงรอบโรงเรียนเป็นสวนเกษตรและ โรงงานอุตสาหกรรม อยู่ใกล้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย อาชีพหลักของชุมชน คือ ค้าขาย ลูกจ้าง รับจ้างทั่วไปและอาชีพเกษตรกรรม ปัจจุบัน โรงเรียนวัดนินสุขารามเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และผ่านเกณฑ์การประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

โรงเรียนวัดนินสุขาราม ได้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น หรือหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองขึ้นตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และพยายามดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดใช้หลักสูตรกรุงเทพฯศึกษาเป็นสาระรายวิชา ต่อมาได้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนของสาระรายวิชาเพิ่มเติมที่เน้นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน มุ่งเน้นทางด้านเกษตรปลอดสารพิษตามภูมิปัญญาไทย โดยเรียนรู้จาก ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเขตบางบอนเป็นหลัก โดยจัดทำหลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทยกำหนดให้เป็นสาระรายวิชาเพิ่มเติมขึ้น เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ ให้นักเรียน เกิดความรู้ความสามารถด้านเกษตรอินทรีย์ การปลูกฝังการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดี ของท้องถิ่น ภาควิชาในภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกรในชุมชนของตนโดยให้น้ำหนักเวลาเรียน 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เริ่มใช้จัดการเรียนการสอนใน ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2553 เป็นต้นมา และได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทย โรงเรียนวัดนินสุขารามขึ้น เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพของนักเรียนที่เน้นในเรื่องของเกษตรอินทรีย์โดยการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตบางบอน ซึ่งโครงการ จะประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ และการดำเนินโครงการจะเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพียงใด มีความพร้อมหรือไม่ ควรจะปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด และสิ่งใดปฏิบัติแล้วประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว จำเป็นต้องอาศัย การประเมินผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องอันจะนำไปสู่การแก้ไขที่ดีขึ้น

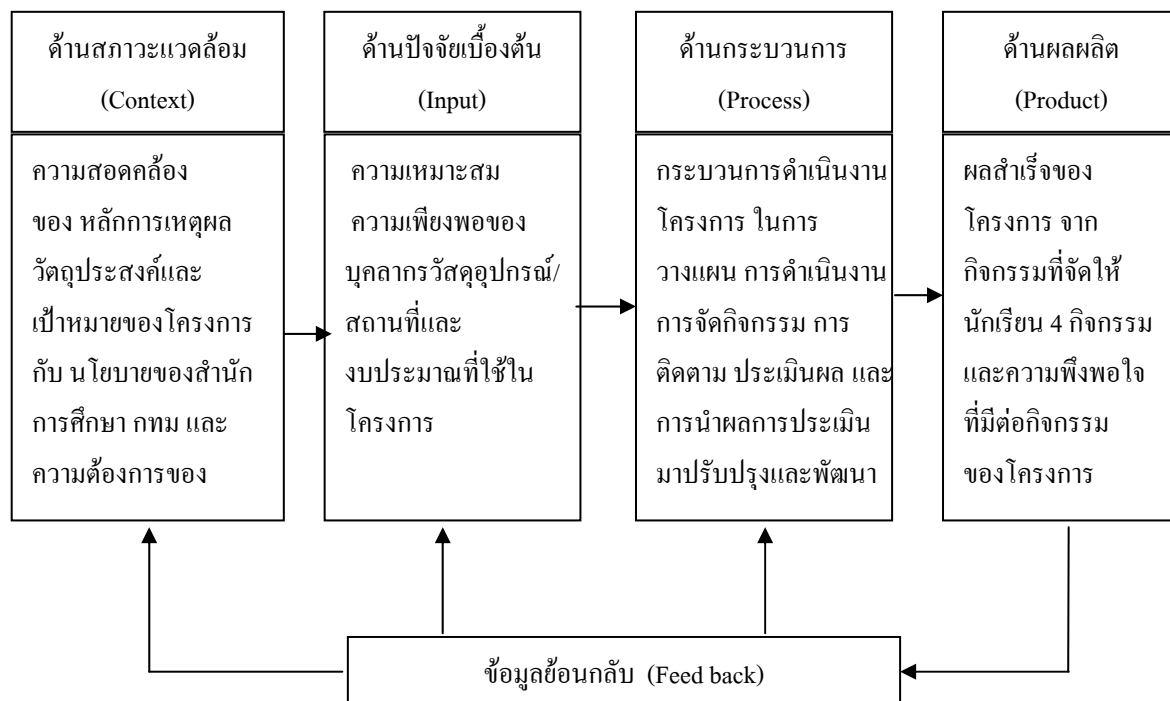
ผู้ประเมินในฐานะรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบงานวิชาการและเป็นผู้เห็นชอบโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทย โรงเรียนวัดนินสุขาราม จึงสนใจประเมินโครงการนี้โดยประยุกต์ใช้รูปแบบซีบี (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) มาเป็นแนวทางการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินครั้งนี้จะนำมาเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องนำมาใช้ในการพิจารณาตัดสินใจในการจัดทำโครงการและการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมพัฒนา และปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ของโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมความสอดคล้องของหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ กับนโยบายของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และความ ต้องการของชุมชน
2. เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของโครงการ เกี่ยวกับความเหมาะสม ความเพียงพอของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์/สถานที่และงบประมาณ ที่ใช้ในโครงการ
3. เพื่อประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการ เกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามกระบวนการดำเนินงานโครงการ
4. เพื่อประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการ เกี่ยวกับผลสำเร็จของโครงการจากกิจกรรมที่จัดให้นักเรียน 4 กิจกรรม และความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมของโครงการ

กรอบแนวคิดของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการในครั้งนี้ ผู้ประเมินประยุกต์ใช้รูปแบบซีบี (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ตามรายละเอียดแสดงในแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทย
โรงเรียนวัดนินสุขาราม

ขอบเขตการประเมินโครงการ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมิน โครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทย โรงเรียนวัดนินสุขารามครั้งนี้ทำการประเมินเมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว โดยประยุกต์ใช้รูปแบบซีปปี (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ในการประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับ ความเหมาะสม ความสอดคล้องของหลักการ วัตถุประสงค์ ความต้องการจำเป็น และเป้าหมายของโครงการ

1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ สถานที่ และปัจจัยที่ใช้ในโครงการ

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการเป็นการประเมินเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกระบวนการดำเนินงานโครงการ

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลสำเร็จของโครงการ และความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดนินสุขาราม ประกอบด้วย

- 1) ข้าราชการครู จำนวน 19 คน
- 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่ผู้บริหารและผู้แทนครู จำนวน 13 คน
- 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 167 คน

- 4) ผู้ปกครอง จำนวน 167 คน
- รวมประชากรทั้งสิ้น 366 คน

3. ระยะเวลาการประเมินโครงการ

1) การศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการสร้างเครื่องมือประเมิน ใช้เวลา 43 วัน

2) การแจกแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 4 ด้านของโครงการเมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว การวิเคราะห์ข้อมูล และการรายงานผลการประเมินโครงการ ใช้เวลารวม 46 วัน

รวมใช้เวลาในการประเมินโครงการทั้งสิ้น 89 วัน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ ตามวิถีภูมิปัญญาไทย โรงเรียนวัดนินสุขาราม เป็นแบบสอบถามในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของไลเคิร์ต (Likert) มีทั้งหมด 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้ประเมินพัฒนาขึ้น เพื่อสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเพียงพอ การปฏิบัติ ผลสำเร็จและความพึงพอใจ จากสิ่งที่มีอยู่ประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) 3) ด้านกระบวนการ (Process) และ 4) ด้านผลผลิต (Product) ของโครงการ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.911

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามด้านผลผลิต (Product) ของโครงการ ที่ผู้ประเมินพัฒนาขึ้นให้เกิดความเหมาะสมกับผู้ตอบ โดยใช้สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 และผู้ปกครอง เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการ เกี่ยวกับผลสำเร็จและความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.813

สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (f) หาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทยโรงเรียนวัดนินสุขาราม ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์ประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ เป็นโครงการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา (สาระฯเพิ่มเติม) ลำดับที่ 2 คือ การจัดทำโครงการเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความสอดคล้องของหลักการและเหตุผลกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทยโรงเรียนวัดนินสุขาราม ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน และเมื่อพิจารณา

เป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ อยู่ในระดับมาก 11 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมและให้การสนับสนุนการจัดทำโครงการ ลำดับที่ 2 คือ ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ กิจกรรมในโครงการได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทยโรงเรียนวัดนินสุขาราม ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การประสานงานกับชุมชน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของโครงการ ลำดับที่ 2 คือ การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การนำผลสรุปของการประเมินมาใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินการให้ดียิ่งขึ้น

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทยโรงเรียนวัดนินสุขาราม ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามฉบับที่ 1 คือ ข้าราชการครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ตอบแบบสอบถาม ฉบับที่ 2 คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และผู้ปกครอง โดยมีรายละเอียดผลการประเมิน ดังนี้

4.1 ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามฉบับที่ 1 คือ ข้าราชการครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีผลการประเมิน 2 รายการ ดังนี้

1) ด้านผลสำเร็จของโครงการจากกิจกรรมที่จัดให้นักเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้ออยู่ในระดับมาก 15 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมฝึกทักษะประสบการณ์ ลำดับที่ 2 คือ นักเรียนภูมิใจในอาชีพเกษตรกรในท้องถิ่นของตน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนมีทักษะด้านการทำบัญชีเงินสด รายรับ-รายจ่าย

2) ด้านความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมของโครงการ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ท่านพึงพอใจต่อกิจกรรม

ฝึกทักษะประสบการณ์ในภาพรวม ลำดับที่ 2 คือ ท่านพึงพอใจต่อกิจกรรมชื่นชมผลงานของเราในภาพรวม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านพึงพอใจต่อกิจกรรมเรียนรู้แหล่งทำกินในภาพรวม

4.2 ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามฉบับที่ 2 คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และผู้ปกครอง โดยมีผลการประเมิน 2 รายการ ดังนี้

1) ด้านผลสำเร็จของโครงการตามกิจกรรมที่จัดให้นักเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 14 ข้อ

2) ด้านความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมของโครงการ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ

อภิปรายผลการประเมินโครงการ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาอภิปรายผลการประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทย โรงเรียนวัดนินสุขาราม ได้ดังนี้

1. จากผลการประเมินด้านสถานะแวดล้อมของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทยโรงเรียนวัดนินสุขาราม ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมิน ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดถึง 6 ข้อ อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทย โรงเรียนวัดนินสุขารามนี้ เป็นโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถี ภูมิปัญญาไทยซึ่งเป็นหลักสูตรสถานศึกษา สารรายวิชาเพิ่มเติมของโรงเรียนวัดนินสุขาราม ที่จัดทำขึ้นและใช้จัดการเรียนการสอนเป็นปีการศึกษาแรก มีหลักการและเหตุผล ระบุสภาพปัจจุบันและความพร้อมดำเนินโครงการที่ชัดเจน การจัดกิจกรรมต่างๆ มีความเหมาะสมกับสถานะแวดล้อมของโรงเรียน ตามนโยบายด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ของโรงเรียน และเป็นโครงการที่มีความสำคัญในด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่ยังอย่างหลากหลายภายในชุมชนและท้องถิ่นของตน ตรงกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามข้อเสนอแนะของสมศ.

ตรงตามนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร และความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับผลการประเมินสถานะแวดล้อมโครงการของทรงชัย ประเสริฐ ที่ได้ประเมินโครงการรักการอ่านโรงเรียนวัดนินสุขาราม กรุงเทพมหานคร ด้วยรูปแบบซีบี (CIPP Model) และพบว่าความเหมาะสมของโครงการด้านสถานะแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นระดับที่สูงที่สุดในภาพรวมทั้งหมดของการประเมินทุกด้าน

2. จากผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทยโรงเรียนวัดนินสุขารามตามความคิดเห็นของข้าราชการครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ อยู่ในระดับมาก 11 ข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนวัดนินสุขาราม มีบุคลากร สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เพียงพอและพร้อมที่จะใช้ปฏิบัติงาน มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการอย่างเพียงพอและเหมาะสม ผู้บริหารมีความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนโครงการ มีการจัดสถานที่ฝึกงาน ฝึกการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนอย่างเหมาะสม มีการวางแผนการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบของผู้รับผิดชอบโครงการ มีความพร้อมในเรื่องของการจัดหาสถานที่ที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนและชุมชน มีครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถด้านเกษตรอินทรีย์ที่เสียสละ มีสถานที่ฝึกทักษะและการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนที่เหมาะสม และระยะเวลาในการดำเนินโครงการเหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของปราณี เลาหบุตร ที่ศึกษาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนบางม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในโรงเรียนและผู้คนในชุมชนมีความตระหนักและร่วมมือกันจัดหาผู้ที่มีความรู้ และที่เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเข้ามาช่วยสอนนักเรียนในโรงเรียน

3. จากผลการประเมินด้านกระบวนการ (P) ของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทยโรงเรียนวัดนินสุขาราม ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า การปฏิบัติตามกระบวนการดำเนินงานโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ อยู่ในระดับ

มาก 6 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการวางแผน และร่วมกำหนดแนวทางในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันทั้งนักเรียน ข้าราชการครู ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งชุมชนด้วย โดยมีคณะผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ ซึ่งนอกจากการเรียนรู้ในสภาพจริงแล้ว นักเรียนยังได้รับการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และทักษะจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และจากชุมชนรอบๆ โรงเรียนเป็นอย่างดี ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้นำ และส่งเสริมความรู้สึที่ดีต่ออาชีพสุจริต เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพภายในชุมชน กิจกรรมและเนื้อหาที่มีความสอดคล้องและเหมาะสม มีการตรวจสอบประเมินผลและการสรุปผลเป็นระยะๆ อย่างเหมาะสม

4. จากผลการประเมินด้านผลผลิต (P) ของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทยโรงเรียนวัดนินสุขาราม ในผลสำเร็จของโครงการและความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมของโครงการตามความคิดเห็นของข้าราชการครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และผู้ปกครองโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

โดยความคิดเห็นของข้าราชการครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผลสำเร็จของโครงการโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ อยู่ในระดับมาก 15 ข้อ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมฝึกทักษะประสบการณ์มากที่สุด ทำให้ได้รับการพัฒนาจากกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ สามารถเรียนรู้ ในแหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริงในชุมชนจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น การหาประสบการณ์จากการทดลองปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้กำกับดูแล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมต่างๆ ในโครงการที่โรงเรียนจัดขึ้นสามารถตอบโต้ความต้องการของนักเรียน และชุมชนเป็นอย่างดี มีการประสานงานกับชุมชน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายในแหล่งเรียนรู้ ด้านเกษตรอินทรีย์ในชุมชนเขตบางบอน มุ่งการเรียนการสอนตามแนวทางของภูมิปัญญาไทยเป็นหลัก เน้นการปฏิบัติจริง และการสาธิตให้เห็นของจริงจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาสาระรายวิชาเพิ่มเติมโรงเรียนวัดนินสุขาราม และแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ

แมคคาที (Mc Carthy) ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน เพศ เชื้อชาติ และพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่มีส่วนต่อการได้รับคะแนนเฉลี่ย (GPAs) และการเข้าชั้นเรียน เป็นการวิจัยที่ศึกษานักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้รับจากโรงเรียนว่าจะมีความแตกต่างในเรื่องคะแนนเฉลี่ยและเข้าชั้นเรียน กับนักเรียนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือไม่ โดยผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมและมีส่วนในกิจกรรม จะมีระดับคะแนนเฉลี่ยและเข้าชั้นเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม

และผลการประเมินด้านผลผลิต (P) ของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีภูมิปัญญาไทยโรงเรียนวัดนินสุขาราม ด้านผลสำเร็จของโครงการจากความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ อยู่ในระดับมาก 14 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนได้รับความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมต่างๆ ในโครงการเป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงและเกิดผลอย่างแท้จริง นักเรียนและผู้ปกครองพอใจและภูมิใจการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทำให้เห็นความสำคัญ และมีความรู้สึที่ดีต่อกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสวนมะม่วงพันธุ์ชาวนิยมที่มีชื่อเสียง ภายในเขตบางบอน โดยนักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ เป็นผู้ปฏิบัติและเป็นผู้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวเอง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดไว้ว่า แนวการจัดการศึกษาโรงเรียนและชุมชน มีการประสานความร่วมมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมถึงวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการพัฒนา

เมื่อดูผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของข้าราชการครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อกิจกรรมต่างๆ พบว่า มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมของโครงการโดยรวม อยู่ในระดับมากและผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมต่างๆ ของโครงการก็พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้กับนักเรียน เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นครั้งแรกของโรงเรียนวัดนินสุขาราม และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้

เป็นที่ยอมรับของบุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติด้วยตัวเอง จากผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์โดยตรง สอดคล้องกับผลการศึกษาของปราณี เลาบุตร ได้ศึกษาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน:กรณีศึกษาการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูของโรงเรียนบางม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าเกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูร่วมกันโดยนำครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนในโรงเรียน และมีผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นและการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนดีขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการประเมินโครงการครั้งนี้

1.1 จากผลการประเมินกระบวนการของโครงการในข้อที่ว่าการนำผลสรุปของการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินการให้ดียิ่งขึ้นอยู่ในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในการประเมินครั้งนี้ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น และเน้นย้ำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ตามขั้นตอนของกระบวนการดำเนินโครงการอย่างเคร่งครัด

1.2 ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นรายชื่อในด้านงบประมาณตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยที่ไม่สูงเท่าที่ควร ดังนั้นควรให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณให้กับกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการประเมินโครงการครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ ตามวิถีมัธยมศึกษาไทยให้ครอบคลุมทุกมาตรฐาน Smart School ของสำนักงานการศึกษา

2.2 ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนทุกระดับชั้นได้มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการด้วยเพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วนจากผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ

2.3 ควรทดลองใช้รูปแบบการประเมินโครงการอื่น ๆ เช่นรูปแบบการประเมิน ของสเตค (Stake) มาใช้ประเมินโครงการ

2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีมัธยมศึกษาไทยโรงเรียนวัดนินสุขาราม

เอกสารอ้างอิง

ทรงชัย ประเสริฐ. “โครงการรักการอ่าน โรงเรียนวัดนินสุขาราม”. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนวัดนินสุขาราม, 2552.

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ,หลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ :ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์,2545.

ปราณี เลาบุตร. “การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูของโรงเรียนบ้านบางม่วง สพท. นฐ 2”. ปรินญาหมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,2549.

ปิยพงษ์ ภิรมย์ไชย. “โครงการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรเฉพาะทาง เครื่องปั้นดินเผา โรงเรียนวัดกำแพง”. กรุงเทพมหานคร:โรงเรียนวัดกำแพง,2552.

โรงเรียนวัดนินสุขาราม, รายงาน SAR ประจำปีการศึกษา 2552. กรุงเทพฯ , 2553.

_____. หลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามวิถีมัธยมศึกษาไทย ปีการศึกษา 2553. กรุงเทพมหานคร :โรงเรียนวัดนินสุขาราม,2553.

_____. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดนินสุขาราม ประจำปีการศึกษา 2553 . กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนวัดนินสุขาราม,2553.

สว่างจิต ไค้งบุญธรรม. “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา”. ปรินญา ศษ.ม.(บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย,2553

Mc Carthy, Kevin J. “The Effects of Student Activity Participation, Gender, Ethnicity, and Socio-Economic Level on High School Student Grade Point Averages and Attendance.” Abstracts available: <http://thailis-web.uni.net.th/ERIC> 2000. [Accessed April 2011]

Stufflebeam, Daniel L. **Educational Evaluation Theory and Practice**. Illinois: F.E. Peacock Publishers, 1985.

Stufflebeam, Daniel L. **The Relevance of the CIPP Evaluation Model for Education Accountability**. Atlantic City, N.J., 1971.